

ב

בענין נאמנות דמייגו

לטהנה כפשוטו דין מייגו הוא הוכחה שאדם זה טוען אמת שאם היה רוצה לשקר היה טוען טענה אחרת שהוא נאמן בה, אמנם יש ראיות חזקות שמייגו אינו הוכחה גרידא, עי' בקובץ שיעורים (ח"צ סי' ג') שהציא ראיה מדברי התוס' כתובות (י"ט א') שהקשו מ"ט אינו נאמן לטוען פרוע במייגו דמזויף, וכתבו וז"ל, ופירש הקונט' במקום אחר דטעמא משום דדבר תורה א"צ קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צ"ד, ורצן הוא דאזכרוהו קיום כי טעין מזויף הוא, אבל בשאר טענות כגון פרוע הוא לא האזכרוהו קיום, ע"כ. והנה אם מייגו הוא הוכחה דמה לי לשקר קשה מה אכפת לן אם הנאמנות בטענת מזויף היא מן התורה או מדרבנן סוף סוף אם היה רוצה לשקר היה טוען מזויף ונפטר מלשלם.

ועוד ראיה הציא שם מדברי הר"ן בקידושין (כ"ז ב' דפי הרי"ף) דאז אינו נאמן לומר על בתו שנשצית, שכתב וז"ל, ואכתי קשיא נהימניה בשצוייה מגו דאי צעי אמר קדשתיה וגרשתיה דמהימן ופסיל לה מכהונה וכו', ואחרים אמרו דכיון דמה שהאמינה תורה לאז חדוש הוא שהרי לא היה ראוי להיות נאמן יותר מעד אחד דעלמא, דיינו שנאמין אותו באותה טענה עצמה, אבל אין אומרים מגו

מחמתה דאין לנו צו אלף חדושו בלעד, ע"כ, והנה אם מייגו הוי הוכחה שאינו משקר מאי נפ"מ אם נאמנותו בטענה שהיה יכול לטעון היא נאמנות מחודשת סוף סוף היה צידו לשקר.

עוד יש להוכיח כן מדברי הרמב"ן בסוגין לגבי הקושיא בשנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי דקיי"ל דזה שאמר חציה שלי נוטל רביע ואמאי לא מהימן במייגו דאי בעי אמר כולה שלי והיה נוטל חציה, וכתב הרמב"ן וז"ל, ולפי דעתי שזו אינה ראייה דכי אמר כולה שלי אינו נאמן אלף ליטול מחצית מה שטען, כי אמר נמי חציה שלי אינו נאמן אלף ליטול חצי טענתו, ע"כ. והנה אם מייגו הוא הוכחה דמה לי לשקר מה קצרא היא זו דכי היכי שאם היה טוען כולה שלי היה נוטל חצי טענתו השתא נמי נוטל חצי טענתו, סוף סוף אם היה רוצה לשקר היה טוען כולה שלי וזוכה בחציה.

ובאחרונים ציחרו דגדר מייגו אינו מטעם אכן סהדי דמה לי לשקר, אלף שהוא דין נאמנות דכח הנאמנות שיש לו לטעון טענה אחרת נאמן גם על טענה זאת שהוא טוען, והנה לפי דרך זו נאמנות דצידו דמצינו בכמה דוכתי כגון צבעל שאמר גרשתי את אשתי דנאמן משום שצידו לגרשה אי אפשר לפרש מטעם מייגו, שהרי זה שצידו לגרשה אינו ענין של נאמנות אלף שצידו לעשות מעשה שתהיה מגורשת, ובהכרח דהוא מטעמא אחרתא ולא משום מייגו.

אכן מדברי הרמב"ן בקידושין (ס"ד ז') נראה דלא ק"ל כן, דמבואר שם בגמ' דמה לי לשקר דצידו לגרשה מהני אף נגד חזקה, והקשה הרמב"ן דהא מייגו במקום

חזקה הוי צעיא דלא איפשיטא, ותירץ וז"ל, אלף שאין כל מה לי לשקר במקום עדים שוין ולא כל החזקות שוות, והאי מה לי לשקר כיון שהוא צידו לגרשה נאמן אף לעקור חזקה זו, מה שאין כן בדותן הספיקות שכתבתי שאין מה לי לשקר צידו לעשותו, אלף שהיה יכול לומר טענה אחרת שהוא נאמן עליה, וזמנין דמערים וסבר שהוא נאמן על טענה זו יותר מחברתה, ע"כ. והנה אם דין מייגו הוא דין שזכות הנאמנות שיש לו בטענה האחרת נאמן גם על טענתו שטוען עכשיו, אם כן היה לו להרמב"ן לחלק דשאני הכא דצידו לעשות מעשה ואין זה מטעם מייגו, משא"כ בשאר מייגו שהיה יכול לטעון טענה, ומבואר דבדברי הרמב"ן דבעיקר הדבר אין חילוק בין מייגו שצידו לטעון טענה אחרת לבין מייגו שצידו לעשות מעשה, ורק דמייגו דצידו לגרשה אלם טפי דליכא חשש דזמנין דמערים.

ועיי' עוד ברמב"ן שזועות מ"ז א' שדן לגבי מייגו דמצי למימר איני יודע עיי"ש, והנה פשוט דאם מייגו הוא דכות הנאמנות שיש בטענה שהיה יכול לטעון יהצין ליה השתא בטענה שטוען דלא שייך מייגו כשהיה יכול לטעון איני יודע.

ובבאורה אפשר לבאר דין מייגו, דהטענה שהיה יכול לטעון או המעשה שהיה צידו לעשות מהני להאליס את נאמנות הצרי, דהנה צענין טענת צרי מצינו דאיכא מ"ד צרי ושמא צרי עדיף, ואין זה מטעם אין אדם תובע אלא"כ יש לו כשיטת הפני יהושע בכתובות י"ז ב' ז', וכבר הקשו עליו טובא [מהא דאיכא מ"ד לקמן קל"ה א' דמהני צרי על ידי אחר, וכן מהתוס' ב"מ (ל"ז א') שהקשו בגזל

דרכ משום חידוש הוא אבל אם נאמנות האז על צחו היתה נאמנות שאינה חידוש שפיר הוי אמרינן מייגו, ולכאורה בזה הא לא שייך דין צרי.

ועיי נחיה"מ (סי' ק"ח סק"ג) שכתב לענין מייגו דאי צעי קלתה "דלא אמרינן מייגו רק בצעל דין או בשליש שהוא כצעל דין, אבל מי שיש בידו משל אחר, אינו נאמן במה שהוא בידו לקלקל אותו", ולכאורה היינו משום דמייגו הוא רק להאליס הצרי.

ואמנם יש להציא הוכחות דמייגו הוא מדין אן סהדי שאינו משקר, דהנה בצ"מ ד' ב' איתא סלעים דיגרינ מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש, רבי שמעון בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע, רבי עקיבא אומר אינו אלא כמשיב אצידה ופטור, וכתבו התוס' שם וז"ל, לעולם שמים חייב, ואף על גב דשמים חייב משיב ליה רבי עקיבא משיב אצידה, דכשאמר שמים נראה יותר נאמן לפי שהשטר מסייעו, ע"כ. ומתבאר דאע"ג שאם היה טוען שמים היה חייב ליבעע שבעה שבעות מודה במקצת מ"מ כשטוען שלש שייך ביה מייגו לפוטרו משבעה כיון שכשטוען שמים נראה יותר נאמן, והנה בשלמא אם מייגו מטעם נאמנות דאן סהדי דמה לי לשקר ניחא דכיון דניחא ליה טפי לומר שתיים כדי שיהיה נראה יותר נאמן אם כן כשטוען שלש יהיה נאמן אף בלא שבעה, אבל אם מייגו הוא כוח נאמנות לא שייך שהרי אם היה טוען שמים לא היה נאמן בלא שבעה, ועיי"ש בראשונים.

עוד יש להוכיח כעין זה מכתובות י"ב גבי משארכמני נאנסתי דשייך מייגו מטענה שאינה נאמנת עליה בצרי ושמא עיי"ש וז"ע.

מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל וזה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל דיהיה בזה דין צרי ושמא צרי עדיף, והרי לא שייך בזה חזקה אין אדם תובע אלא"כ יש לו, (ועיי' חי' ב"מ שיעורים והערות על סדר הדף אות מ"ד), אלא טענת צרי הוי כח מעליא והוא דין ממשפטי התורה שבעל דבר שטוען נוחנים לו, ואף לדידן דצרי ושמא לאו צרי עדיף מ"מ במקום דליכא מוחזק לכו"ע צרי עדיף, ואף בשנים אחוזין בטלית דשניהם מוחזקים דעת הרמב"ן בצ"צ ל"ד ב' דצרי עדיף, ולפי זה יש לומר דנחמאש בדין מייגו שאם יש לו לצעל דין אפשרות להיות נאמן בטענה או שיש לו אפשרות לזכות בממון במעשה הדבר מאליס כוח צרי ידידה.

אמנם גם בדרך זו יש קושיות, דהנה התוס' לעיל (ל"א ב') כתבו וז"ל תימה בין לרצ הונא בין לרצ חסדא נהמניהו לבתראי במייגו דאי צעי פסליניהו לקמאי בגולנותא, ע"כ. ובשלמא אם מייגו הוא נאמנות דאן סהדי דמה לי לשקר ניחא דשייך האי סברא גם בעדים, אבל אם מייגו מאליס כח הצרי מנא להו לתוס' להקשות שמייגו מאליס כח נאמנות של עדים. ועיי' מש"כ בתוס' ישנים בכתובות (י"ט ב' ד"ה ואם), דמשמע בתירון אחד דבאמת לא שייך מייגו בעדים מעיקרא דמילתא.

עוד יש להקשות מדברי הר"ן בקידושין שהובא לעיל שהקשה אמאי אין האב נאמן לומר שצחו נשצית במייגו דקידשתיה וגירשתיה, והכא אין שייך כלל ענין צרי, דמה ענין האב לצחו לפוסלה לכהונה, וגם הראשונים שתירצו דליכא מייגו משום דמה שהאמינה תורה לאב חדוש הוא וכו', משמע

ויעיי עוד בתוס' כתובות (י"ח א') שכתבו
 וז"ל, אפילו לרצון דר"ש דלא דרשי
 טעמא דקרא קא צעי רצה שפיר מפני מה
 אמרה תורה וכו', דאמאי לא מהימן בלא
 שצוה צמגו דאי צעי כפר הכל, או נילף
 מהכא דלא אמרינן מגו, ע"כ. והנה אם מיגו
 הוא סברא דאנן סהדי דמה לו לשקר, שפיר
 אפ"ל דנילף מהכא דלא אמרינן מיגו דהוכחה
 זו אינה הוכחה גמורה ולכן אינה מועילה, אבל

אם מיגו אינו סברא אלא דין דהנאמנות שיש
 לו צטענה שיכול היה לטעון יש לו גם צטענה
 שטוען כעת וכן אם נימא דהוא ענין של
 אלימות הצרי ואם כן הוא הלכה למשה מסיני,
 אם כן איך שייך לומר נילף מהכא דלא כהלכה
 למשה מסיני, ומיהו יתכן שהוא מהדיינים
 שנמסרו לחז"ל לקצוע הלכה ונילף מהכא
 דליתא. (א.ה. עיין סימן ט"ז ריש אות א' ושיעורים
 והערות על סדר הדף אות ל' ד"ה וחכ"א).